

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

VALSTYBINĖS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBOS KOMISIJA

NUTARIMAS

DĖL UAB „VILNIAUS ELEKTRA“ ELEKTROS ENERGIJOS PIRKIMO–PARDAVIMO IR PERSIUNTIMO PASLAUGOS TEIKIMO SUTARTIES ŠALYGŲ

2021 m. birželio 28 d. Nr. 10E-1674

Vilnius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktorės Neringos Ulbaitės (Komisijos pirmininkė), direktorės pavaduotojos Neringos Baronienės, Nuotolinės prekybos skyriaus vedėjos Aidos Gasiūnaitės-Stavginskienės ir Teisės skyriaus vedėjos Audronės Kaušylienės, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas) 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu bei įgyvendindama nesąžiningų sąlygų taikymo kontrolę, išnagrinėjo UAB „Vilniaus elektra“ elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutarties (toliau – Sutartis) specialiosios dalies ir bendrosios dalies sąlygas nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu.

Komisija n u s t a t o :

1. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2021 m. balandžio 28 d. gavo Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2021 m. balandžio 27 d. raštą Nr. R2-(VTGI)-3071 dėl Sutarties įvertinimo nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu. UAB „Vilniaus elektra“ Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos prašymu 2021 m. gegužės 18 d. pateikė Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai Sutarties specialiosios dalies ir bendrosios dalies kopijas (reg. Nr. 5-8035).

2. Komisija pagal kompetenciją pasisako dėl UAB „Vilniaus elektra“ Sutarties specialiosios dalies ir bendrosios dalies nesąžiningų sąlygų taikymo.

Komisija k o n s t a t u o j a :

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 6.228¹ straipsnyje nurodyta, jog vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui (fiziniam asmeniui, veikiančiam su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais) prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas įsipareigoja priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą. Pagal Civilinio kodekso 6.383 straipsnio 4 dalį kai energijos pirkimo–pardavimo sutartis yra vartojimo sutartis, t. y. kai vartotojas yra fizinis asmuo, kuris energiją perka asmeniniams, savo šeimos ar namų ūkio poreikiams, energijos pirkimo–pardavimo sutarčiai *mutatis mutandis* taikomas šio kodekso 6.228⁴ straipsnis ir kiti šio kodekso straipsniai, nustatantys vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių ypatumus. Atsižvelgiant į tai, UAB „Vilniaus elektra“ vartotojams teikiama pasirašyti Sutartis laikytina vartojimo sutartimi, kuriai be bendrųjų energijos pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojančių Civilinio kodekso nuostatų taikomos ir specialiosios Civilinio kodekso nuostatos, reglamentuojančios vartojimo sutartis.

2. Pagal Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 1 dalį standartinėmis laikomos sąlygos, kurias bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia viena šalis nederindama jų su kita šalimi ir kurios be derybų su kita šalimi taikomos sudaromose sutartyse.

3. Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje numatyta, kad nesąžiningomis laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurios šalių nebuvo individualiai aptartos ir kuriomis dėl sąžiningumo reikalavimo

pažeidimo iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai, taip pat minėtame teisės akte pateikiamas pavyzdinis sąrašas standartinių sutarties sąlygų, kurios yra preziumuojamos kaip nesąžiningos vartotojams.

4. Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Mokėjimo informacijos gavimo būdas“ įtvirtinta, kad „*Kliento el. pašto adresu nurodytu Sutartyje ir www.vilniauselektra.lt savitarnos svetainėje. Sąskaita laikoma gauta kitą darbo dieną nuo jos išsiuntimo šiame punkte nurodytu el. pašto adresu arba įkėlimu į www.vilniauselektra.lt savitarnos sistemą*“.

Aukščiau minima Sutarties sąlyga įtvirtinama sąskaitos už elektros energijos tiekimą pateikimo vartotojui tvarka, numatant, jog sąskaitos teikiamos vartotojui elektroniniu paštu arba UAB „Vilniaus elektrė“ savitarnos svetainėje. Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau – Elektros energetikos įstatymas) 51 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta tiekėjų ir elektros tinklų operatorių pareiga sudaryti tinkamas ir pakankamas sąlygas vartotojų prieigai prie informacijos ir duomenų apie mokėjimus už jiems patiektą elektros energiją ir (ar) su elektros energijos tiekimu ir persiuntimu susijusias paslaugas. Tinkamomis ir pakankamomis priemonėmis laikoma elektroninės ar popierinės sąskaitos pateikimas vartotojui arba elektroninė prieiga prie vartotojo mokėjimo duomenų ar kitos pagrįstos priemonės. Jeigu vartotojas pageidauja gauti popierines sąskaitas, tiekėjai ir tinklų operatoriai neturi teisės vartotojui taikyti tokios sąskaitos pateikimo mokesčio. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1-162 „Dėl Buitinių vartotojų su tiekėjais sudaromų elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutarčių standartinių sąlygų aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Buitinių vartotojų su tiekėjais sudaromų elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutarčių standartinių sąlygų aprašo (toliau – Aprašas) 40 punkte įtvirtinta, kad mokėjimo dokumentai vartotojui gali būti pateikiami elektroninių ryšių priemonėmis arba paštu, siunčiant vartotojui popierinius mokėjimo dokumentus, o kita vartotojui aktualia informacija gali būti pateikiama ir kitais sutartyje nustatytais būdais. Vartotojas, vadovaudamasis Aprašo 40 punktu, turi teisę pasirinkti mokėjimo dokumentų pateikimo (elektroninių ryšių priemonėmis ar paštu), atsiskaitymo bei mokėjimo būdą. Vartotojui neišreiškus valios, kad jam mokėjimo dokumentai būtų pateikiami elektroninių ryšių priemonėmis, mokėjimo dokumentai vartotojui pateikiami paštu (siunčiant popierinius mokėjimo dokumentus). Tiekėjas mokėjimo dokumentus vartotojui pateikia netaikydamas papildomų mokesčių. Taigi vadovaujantis minima teisės akto nuostata, vartotojas pats turi teisę pasirinkti mokėjimo dokumento pateikimo būdą ir paslaugos teikėjas neturėtų daryti įtakos vartotojo sprendimui.

Nagrinėjamu atveju, įvertinus Sutarties specialiosios dalies sąlygą aukščiau aptarto teisinio reguliavimo kontekste, pastebėtina, kad bendrovės vienašališkai parengtoje standartinėje Sutartyje įtvirtinamas UAB „Vilniaus elektrė“ mokėjimo dokumento pateikimas vartotojui elektroniniu paštu ir bendrovės savitarnos svetainėje, nesuteikiant vartotojui teisės pasirinkti kito, Aprašo 40 punkte numatyto, mokėjimo dokumentų pateikimo būdo – paštu, nors tokia teisė vartotojui įtvirtinama teisės aktuose.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog specialiosios dalies skiltyje „Mokėjimo informacijos gavimo būdas“ įtvirtinta sąlyga „*Kliento el. pašto adresu nurodytu Sutartyje ir www.vilniauselektra.lt savitarnos svetainėje. Sąskaita laikoma gauta kitą darbo dieną nuo jos išsiuntimo šiame punkte nurodytu el. pašto adresu arba įkėlimu į www.vilniauselektra.lt savitarnos sistemą*“ nesuteikianti teisės vartotojui aktyviais veiksmais pasirinkti mokėjimo dokumento pateikimo būdo, neatitinka aukščiau aptarto teisinio reguliavimo bei tokiu būdu nepagrįstai apriboja vartotojo teises, pažeisdama šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

5. Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtinta, kad „*Tiekėjo Elektros energijos Standartiniai įkainiai Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM*“.

Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtinta, kad „*Tiekėjo Elektros energijos Specialus įkainis su nuolaida, Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM*“.

Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtinta, kad „*Tiekėjo taikoma Elektros energijos įkainio Nuolaida, Eur be PVM*“.

Sutarties bendrosios dalies 3.1 punkte įtvirtinta, kad „*Tiekėjas parduoda ir Klientas perka*

neribotus aktyviosios elektros energijos kiekius už šios Sutarties Specialiojoje dalyje 1.8. p. nurodytą Elektros energijos kainą, prie kurios pridėjami Kliento papildomai pagal teisės aktus mokami: PVM, rinkliavos, persiuntimo, tiekimo ir su tuo susijusių paslaugų mokesčiai (toliau - „Susijusios paslaugos“), kartu sudarantys Galutinę Elektros energijos kainą. <...>“.

Civilinio kodekso 6.228⁶ straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad prieš sudarydamas vartojimo sutartį, kuri nėra nuotolinė ar ne prekybos patalpose sudaroma sutartis, verslininkas privalo aiškiai ir suprantamai suteikti vartotojui būtiną, teisingą, išsamią ir neklaidinančią informaciją, taip pat ir bendrą prekių ar paslaugų kainą, į kurią įskaičiuoti mokesčiai. Vadovaujantis Aprašo 8 punktu, elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo su buitinais elektros energijos vartotojais sutartyje turi būti nurodyta galutinė elektros energijos kaina arba jos apskaičiavimo principai, į kainą įtraukiant elektros energijos tiekimo, persiuntimo ir kitų su tuo susijusių paslaugų teikimo kainos dedamąsias dalis ir visus mokesčius. Sutartyje privalo būti nurodytos priemonės, kuriomis vartotojas gali gauti naujausią informaciją apie visas tiekėjo taikomas kainas, tarifus ir mokesčius. Taigi, Sutartyje įtvirtinant vartotojo mokėtinus mokesčius už paslaugas, jie turi būti nurodomi su jau įskaičiuotais mokesčiais, taip pat ir su pridėtinės vertės mokesčiu. Tačiau, aukščiau minimose Sutarties sąlygose nurodomi specialūs įkainiai su nuolaida bei elektros energijos standartiniai įkainiai be pridėtinės vertės mokesčio.

Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog Sutarties bendrosios dalies 3.1 punkte pateikiama nuoroda į Sutarties specialiosios dalies 1.8 punktą, kuriame turėtų būti nurodoma elektros energijos kaina, tačiau Sutarties specialiojoje dalyje 1.8 punkto nėra.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtintos sąlygos „Tiekėjo Elektros energijos Standartiniai įkainiai Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM“, „Tiekėjo Elektros energijos Specialus įkainis su nuolaida, Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM“, „Tiekėjo taikoma Elektros energijos įkainio Nuolaida, Eur be PVM“ bei Sutarties bendrosios dalies 3.1 punktas neatitinka aukščiau nurodomo teisinio reguliavimo, ir taip iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai.

6. Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Delspinigiai už vėluojančius mokėjimus“ įtvirtinta, kad „Skaičiuojami 0,2 % delspinigiai už kiekvieną uždelstą dieną“.

Aukščiau minimas Sutarties punktas įtvirtina pareigą vartotojui mokėti 0,2 procento dydžio delspinigius už kiekvieną uždelstą mokėti dieną. Tačiau atkreiptinas dėmesys, jog vadovaujantis Aprašo 43 punktu, kuriame numatyta, kad sutartyje nustatytu terminu už suvartojamą ar pagal tiekėjo išrašytą mokėjimo dokumentą už per ataskaitinį laikotarpį vidutinį suvartojamą vartotojo objekte elektros kiekį neatsiskaičiusiam vartotojui už kiekvieną uždelstą kalendorinę dieną gali būti skaičiuojami 0,02 procento nuo laiku nesumokėtos sumos dydžio delspinigiai už kiekvieną pradelstą kalendorinę dieną. Be to, Sutarties bendrosios dalies 6.2 punkte, įtvirtinančiame vartotojo civilinę atsakomybę, numatyta, jog už kiekvieną pavėluotą mokėti dieną skaičiuojami 0,02 procento delspinigiai už kiekvieną uždelstą dieną. Pažymėtina, kad sutarčių sąlygos, numatančios vartotojo civilinę atsakomybę už netinkamą sutartinių įsipareigojimų vykdymą ar jų nevykdymą, yra ypatingai svarbios vartotojui, todėl turi būti itin aiškiai atskleistos iki Sutarties sudarymo, be kita ko, Sutartyje neturi būti nuostatų, numatančių skirtingo dydžio delspinigius už tą patį pažeidimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Aprašo 3 punkto nuostatą sutarties šalims draudžiama nustatyti tokias sutarties sąlygas, kurios pablogintų vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai. Vadovaujantis kasacinio teismo praktika, jeigu sutartyje nustatomomis sąlygomis iš esmės nukrypstama nuo įstatymo nustatytų sutarčių sąlygų, atsiranda pagrindas konstatuoti esminį šalių teisių ir pareigų pusiausvyros pažeidimą vartotojo nenaudai. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Delspinigiai už vėluojančius mokėjimus“ įtvirtinta sąlyga „Skaičiuojami 0,2 % delspinigiai už kiekvieną uždelstą dieną“ neatitinka Apraše numatyto vartotojo civilinės atsakomybės dydžio bei tokiu būdu pablogina vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai, todėl iš esmės pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai ir ekonomiškai silpnesnės Sutarties šalies – vartotojo – teises ir teisėtus interesus.

7. Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Tiekėjo Elektros energijos Standartiniai įkainiai Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM. 1“ įtvirtinta, kad „<...> Standartinis įkainis gali būti Tiekėjo perskaičiuojamas ir gali kisti į mažesnę arba didesnę pusę“.

Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Sutarties pakeitimai“ įtvirtinta, kad „Klientas sutinka, kad Tiekėjas turi teisę vienašališkai keisti Sutarties sąlygas, taisykles, įkainius (įskaitant bet neapsiribojant Standartinius įkainius, Specialius įkainius su nuolaida it t.t.). Klientas patvirtinta, kad atleidžia Tiekėją nuo pareigos Klientą informuoti asmeniškai apie Bendrosios Sutarties sąlygų ir Sutarties pakeitimus“.

Sutarties bendrosios dalies 3.5 punkte įtvirtinta, kad „Tuo atveju, jei atitinkamo Tarifo plano galiojimo laikotarpiu pakinta Susijusių paslaugų įkainiai ir/ar yra pakeičiami, įvedami nauji mokesčiai, rinkliavos ar kiti mokėjimai, tiesiogiai taikomi elektros energijai ar su ja susiję (pvz., apyvartos, infrastuktūros, viešuosius interesus atitinkančių paslaugų ir pan.), tokie mokesčiai, rinkliavos ar mokėjimai yra pridodami prie Sutarties specialiosios dalies 1.8 p. nurodytos elektros energijos kainos ir juos Klientas sumoka papildomai“.

Sutarties bendrosios dalies 9.8 punkte įtvirtinta, kad „Nuolaida nuo Standartinio įkainio Tiekėjo savarankiškai gali būti perskaičiuojama ir gali kisti į mažesnę arba didesnę pusę, papildomai neinformavus kliento“.

Sutarties bendrosios dalies 10.4 punkte įtvirtinta, kad „Tiekėjas turi teisę vienašališkai keisti Sutarties II dalies sąlygas ir (ar) nustatyti naujas, jei tai reikalinga dėl pasikeitusių teisės aktų ar teisės taikymo praktikos, dėl papildomų ar geresnių galimybių vartotojams sukūrimo. Tiekėjas apie tokį sąlygų pakeitimą praneša likus ne mažiau kaip 30 (trisdešimčiai) dienų iki jų įsigaliojimo dienos. Visos naujos sąlygos paskelbiamos Tiekėjo interneto svetainėje, kas yra laikoma viešu naujų sąlygų paskelbimu“.

Aukščiau minimos Sutarties nuostatos įtvirtina Sutarties keitimo, įskaitant elektros energijos įsigijimo kainą ir / ar atsiskaitymo sąlygas, tiekėjo iniciatyva tvarką. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos elektros energijos įstatymo (toliau – Elektros energijos įstatymas) 51 straipsnio 3 dalis įtvirtina nuostatą, pagal kurią kiekvienas vartotojas turi būti raštu ir elektroninių ryšių priemonėmis informuojamas apie elektros energetikos įmonės ketinimą pakeisti sutarties sąlygas. Teikiant informaciją apie šį ketinimą, vartotojui turi būti pranešama apie jo teisę nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ar teisę nutraukti sutartį. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-162 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtinų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 53.3 papunktyje nustatyta, kad vartotojai apie tiekėjo ketinimą pakeisti sutarties sąlygas turi būti informuojami raštu ar elektroninių ryšių priemonėmis. Teikiant informaciją apie šį ketinimą, turi būti pranešama apie vartotojų teisę nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį. Aprašo 20.10 papunktyje įtvirtinta analogiška nuostata, papildomai nurodant, kad tiekėjas privalo raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis informuoti vartotoją apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas; tokiu atveju vartotojas kartu informuojamas ir apie teisę per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį. Taigi, vartotojas, kuriam pranešta apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas turi būti suteikiama teisė per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį. Vertinant aukščiau nurodytas Sutarties specialiosios ir bendrosios dalies nuostatas, matyti, kad vartotojui apribojama teisė pasinaudoti aukščiau nurodytomis teisės aktuose suteiktomis teisėmis, Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtinant automatinį vartotojo sutikimą ir patvirtinimą, jog jis atleidžia tiekėją nuo pareigos informuoti vartotoją apie Sutarties pakeitimus, Sutarties 3.5 punkte įtvirtinant automatinį vartotojo sutikimą apmokėti padidėjusią elektros energijos tiekimo kainą, Sutarties 9.8 punkte įtvirtinant tiekėjo teisę vienašališkai perskaičiuoti vartotojui suteiktas nuolaidas bei Sutarties bendrosios dalies 10.4 punkte įtvirtinant, jog atnaujintos sutarties sąlygos bus skelbiamos tiekėjo interneto tinklalapyje, kas laikoma viešu naujų sąlygų paskelbimu. Taigi, vartotojas netenka Taisyklėse ir Apraše numatytos teisės būti tinkamai, t. y., raštu ar elektroninių ryšių priemonėmis, informuotas apie keičiamas Sutarties sąlygas,

įskaitant Sutarties įkainius, be kita ko – nesutikti su pakeitimais ir nutraukti Sutartį, nemokėdamas netesybų.

Pažymėtina ir tai, kad Sutarties specialiosios dalies 1.8 punkto, į kurį nukreipia Sutarties bendrosios dalies 3.5 punktas, nėra.

Atkreiptinas UAB „Vilniaus elektra“ dėmesys, kad vadovaujantis Sutarties bendrosios dalies 10.4 punktu, bendrovė įsipareigoja apie sutarties sąlygų pasikeitimus informuoti vartotoją tiekėjui priimtinu būdu, t. y., paskelbiant minėtą informaciją tiekėjo interneto svetainėje. Tačiau pastebėtina, kad tokia informavimo apie pasikeitusias Sutarties sąlygas tvarka, atsižvelgiant į tam tikrų vartotojų galimybių naudotis nurodytomis informavimo priemonėmis ribotumą (pavyzdžiui, ne visi vartotojai turi galimybę naudotis internetu), gali pažeisti vartotojo teisę gauti teisingą ir visapusišką informaciją, susijusią su teikiamų paslaugų prigimtimi, jų teikimo sąlygomis, paslaugų kaina, paslaugų tiekimo terminais, galimomis pasekmėmis bei kitokią informaciją, turinčią įtakos vartotojo apsisprendimui sudaryti Sutartį. Taigi, vartotojo informavimas apie Sutarties sąlygų, taip pat ir kainos pakeitimus, turi būti atliktas vartotojo interesus atitinkančiu būdu, t. y. leidžiant vartotojui pasirinkti jį tenkinantį informacijos gavimo būdą.

Taip pat, vadovaujantis Taisyklių 53.3 punkto ir Aprašo 20.10 papunkčio reglamentavimu, informuojant vartotoją apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas, vartotojas kartu informuojamas ir apie teisę per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį, tačiau iš Sutarties bendrosios dalies 3.5 ir 10.4 punktų nuostatų nėra aišku, ar vartotojas bus informuojamas apie teisės aktais suteikiamą teisę per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį ir jeigu bus informuojamas, kaip ir koku būdu.

Pasisakant dėl Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtintos nuostatos, suteikiančios teisę tiekėjui savo nuožiūra perskaičiuoti standartinį įkainį, Sutarties bendrosios dalies 3.5 punkte įtvirtinamos tiekėjo teisės keisti elektros energijos išigijimo kainas bei Sutarties 9.8 punkte įtvirtinamos tiekėjo teisės savo nuožiūra keisti standartinio įkainio nuolaidas, papildomai pažymėtina, jog prieš sutarties sudarymą, vartotojui pateikiama informacija, Sutarties sąlygos bei prekių kaina, turi esminę svarbą vartotojui apsisprendžiant sudaryti sutartį su paslaugų teikėju ar ne, kadangi vartotojas sudarydamas sutartį su paslaugų teikėju tikisi, jog ji bus vykdoma pagal jos sudarymo metu galiojusias sąlygas.

Vienas vartojimo sutarties sąlygų atitikties sąžiningumo kriterijams aspektų yra vertinimas, ar jos yra skaidrios, t. y. ar sutarties sąlygos yra aiškios ir suprantamos vartotojui, ir, ar paslaugų teikėjas pateikė vartotojui visą sutarčiai sudaryti reikšmingą informaciją. UAB „Vilniaus elektra“, kaip verslininkui, keliami didesni reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui. UAB „Vilniaus elektra“ tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui.

Atsižvelgiant į tai, aukščiau išdėstytos Sutarties specialiosios ir bendrosios dalies nuostatos, suteikiančios teisę UAB „Vilniaus elektra“ vienašališkai keisti Sutarties sąlygas, įskaitant Sutartyje numatytas kainas, numatant vieną, tiekėjui priimtina informavimo apie Sutarties sąlygų pakeitimo būdą, taip pat nenumatant teisės vartotojui pasirinkti jį tenkinantį informacijos pateikimo būdą, nenumatant vartotojo teisės per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas (įskaitant Sutartyje numatytas kainas bei standartinio elektros energijos įkainio nuolaidas) gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį laikytinos klaidinančiomis, neskaidriomis ir neaiškiomis bei tokiu būdu iš esmės pažeidžia vartotojo teises ir teisėtus interesus.

8. Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Sutarties nutraukimas“ įtvirtinta, kad „*Klientas, norėdamas nutraukti Sutartį, privalo informuoti Tiekėją prieš 60 dienų*“.

Sutarties bendrosios dalies 4.3 punkte įtvirtinta, kad „*Klientas turi teisę atsisakyti elektros energijos tiekimo vienam ar keliems Objektams raštu pranešdamas Tiekėjui apie jo atsisakymą ne vėliau kaip prieš 60 (šešiasdešimt) kalendorinių dienų. Suėjus 60 (šešiasdešimties) dienų įspėjimo terminui, elektros energijos tiekimas ir mokesčio už jį skaičiavimas Klientui nutraukiamas nuo*

sekančio mėnesio pirmosios dienos“.

Aukščiau minimose Sutarties sąlygų punktuose nustatyta vartotojo teisės vienašališkai nutraukti Sutartį įgyvendinimo tvarka, numatant, kad norėdamas nutraukti Sutartį, vartotojas privalo įspėti paslaugų teikėją ne mažiau kaip prieš 60 dienų. Vadovaujantis Elektros energetikos įstatymo 47 straipsnio 3 dalimi, buitinis vartotojas turi teisę vienašališkai neatlygintinai nutraukti sutartį su nepriklausomu tiekėju. Buitinis vartotojas privalo apie sutarties nutraukimą raštu įspėti nepriklausomą tiekėją ne vėliau kaip prieš 3 savaites ir ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo šio įstatymo 51 straipsnio 7 dalyje nurodytos galutinės (uždarymo) sąskaitos gavimo dienos visiškai atsiskaityti su nepriklausomu tiekėju už suvartotą elektros energiją ir (ar) suteiktas paslaugas. Analogiškas teisinis reglamentavimas įtvirtintas Taisyklių 33 punkte ir Aprašo 23.5 papunktyje. Taigi Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Sutarties nutraukimas“ bei Sutarties bendrosios dalies 4.3 punktų sąlygose vartotojams įtvirtintas ilgesnis įspėjimo terminas, palyginti su tuo kuris nustatytas teisės aktuose. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtinta sąlyga „Klientas, norėdamas nutraukti Sutartį, privalo informuoti Tiekėją prieš 60 dienų“ bei Sutarties bendrosios dalies 4.3 punkto nuostata, kuriomis vartotojui nustatomi ilgesni įspėjimo terminai nutraukti sutartį, neatitinka galiojančio teisinio reglamentavimo, pablogina vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai ir tokiu būdu iš esmės pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ekonomiškai silpnesnės Sutarties šalies – vartotojo – nenaudai ir vartotojo teises ir teisėtus interesus.

9. Sutarties bendrosios dalies 4.1 punkte įtvirtinta, kad „Sutarties pagrindu Klientas gali užsakyti su elektros energijos tiekimu ir/ar gaminančio kliento statusu susijusių prekę ir/ar paslaugą (toliau – Produktas), kurių pardavimo ar taikymo sąlygos tiek, kiek jų nereglementuoja šios Sutarties II dalies nuostatos, gali būti išdėstomos Šalių sudaromame priede prie Sutarties, Sutarties I dalyje, arba pateikiamos Tiekėjo tinklapyje ir tokios nuostatos laikytinos specialiosiomis sąlygomis Sutarties II dalies nuostatų atžvilgiu. Mokesčiai už atitinkamą Produktą yra įtraukiami į Tiekėjo pateikiamą sąskaitą“.

Sutarties bendrosios dalies 4.1 punkte įtvirtinama su elektros energijos tiekimu ir / ar gaminančio kliento statusu susijusių papildomų prekių ir / ar paslaugų užsakymo tvarka, numatant, jog tokiu atveju papildomų prekių ir / ar paslaugų sąlygos gali būti išdėstomos šalių sudaromame priede prie Sutarties, pateikiamos UAB „Vilniaus elektra“ interneto svetainėje ir tokios nuostatos bus laikomos specialiosiomis sąlygomis Sutarties nuostatų atžvilgiu, o mokesčiai už atitinkamą papildomą prekę ar paslaugą bus įtraukti į tiekėjo pateikiamą sąskaitą už elektros energiją. Pažymėtina, jog vadovaujantis Civilinio kodekso 6.228⁶ straipsnio 1 dalimi, prieš sudarydamas vartojimo sutartį, kuri nėra nuotolinė ar ne prekybos patalpose sudaroma sutartis, verslininkas privalo aiškiai ir suprantamai suteikti vartotojui būtiną, teisingą, išsamią ir neklaidinančią informaciją. Pagal Civilinio kodekso 6.228⁸ straipsnio 5 dalį, jei vartotojas sutinka sudaryti nuotolinę sutartį, verslininkas privalo patvirtinti pasiūlymą vartotojui patvariojoje laikmenoje; nuotolinė sutartis laikoma sudaryta, kai vartotojas pasirašo pasiūlymą arba išsiunčia verslininkui savo rašytinį sutikimą, o pagal to paties straipsnio 6 dalį, per protingą terminą nuo nuotolinės sutarties sudarymo ir ne vėliau kaip pristatydamas prekes arba prieš pradėdamas teikti paslaugas verslininkas privalo pateikti vartotojui sudarytos sutarties patvirtinimą patvariojoje laikmenoje; sutarties patvirtinime pateikiama visa Civilinio kodekso 6.228⁷ straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija, išskyrus informaciją, kurią verslininkas pateikė vartotojui patvariojoje laikmenoje prieš sudarydamas nuotolinę sutartį

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) yra pateikęs patvariosios laikmenos sąvokos aiškinimą, nurodydamas, kad jeigu laikmena leidžia vartotojui išsaugoti jam asmeniškai skirtą informaciją, užtikrinti, kad jos turinys nebus pakeistas, ji bus prieinama reikiamą laiką ir suteikia galimybių atgaminti nepakitusių informaciją, ji yra „patvarioji laikmena“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. ESTT konstatavo, jog patvarioji „<...> laikmena, analogiškai popierinei laikmenai, turi užtikrinti vartotojui, kad jis turės šioje nuostatoje nurodytą informaciją, kad prireikus galėtų įgyvendinti savo teises. Šiuo klausimu svarbi yra vartotojui suteikta galimybė išsaugoti jam asmeniškai skirtą informaciją, garantija, kad jos turinys nebus pakeistas ir ji bus prieinama reikiamą laiką bei galimybė atgaminti nepakitusių informaciją“ ir kad „kai su pardavėjo

interneto svetainėje esančia informacija galima susipažinti tik paspaudus vartotojui pateiktą nuorodą, ši informacija nėra nei „pateikiama“ vartotojui, nei jo „gaunama“, todėl tokios interneto svetainės negalima pripažinti „patvariaja laikmena“.

Pastebėtina, jog nagrinėjamu atveju, Sutarties bendrosios dalies 4.1 punkte numatyta su elektros energijos tiekimu ir / ar gaminančio kliento statusu susijusių papildomų prekių ir / ar paslaugų užsakymo tvarka ta apimtimi, kuria UAB „Vilniaus elektra“ suteikiama teisė į pagal Sutartį teikiamus mokėjimo dokumentus įtraukti mokesčius už papildomas prekes ir / ar paslaugas, kurios buvo paskelbtos bendrovės interneto tinklalapyje, tačiau nepateikiant vartotojui susitarimo dėl papildomų prekių ir / ar paslaugų užsakymo patvarioje laikmenoje, neatitinka aukščiau minėto teisinio reglamentavimo ir pažeidžia vartotojo teises ir teisėtus interesus.

10. Sutarties bendrosios dalies 5.1.7 punkte įtvirtinta, kad *„jeigu Klientas nesutinka arba tik iš dalies sutinka su Tiekėjo pateikta sąskaita, nedelsiant, bet ne vėliau nei per 3 (tris) darbo dienas, pateikti pretenziją Tiekėjui po to, kai ją gauna, nurodant nesutikimo priežastis“*.

Sutarties bendrosios dalies 7.2 punkte įtvirtinta, kad *„Jei pretenzija dėl Tiekėjo išrašytos sąskaitos nepateikiama jam per šios Sutarties II dalyje 5.1.7. punkte nustatytą terminą, laikoma, kad Klientas neturi pretenzijų dėl Tiekėjo išrašytos sąskaitos. <...>“*.

Aukščiau minėtomis Sutarties bendrosios dalies 5.1.7 ir 7.2 punktų nuostatomis iš esmės yra apribojama vartotojo teisė reikšti pretenzijas UAB „Vilniaus elektra“, laikant, kad vartotojui per 3 darbo dienas nepateikus pretenzijos dėl bendrovės pateiktos sąskaitos, vartotojas pretenzijų UAB „Vilniaus elektra“ neturi, tokiu būdu apribojant vartotojui teisę reikšti pretenzijas net ir tuo atveju, jei būtų pateikta netikslī sąskaita. Kita vertus, būtina pažymėti, kad elektros energijos sektorių reglamentuojantys teisės aktai įpareigoja elektros energijos tiekėją ne tik jam pateikti mokėjimo dokumentus, bet ir sudaromose sutartyse aptarti nuostolių kompensavimą vartotojui tais atvejais, kai jam pateikiami netikslūs ir vėluojantys mokėjimo dokumentai (Elektros energetikos įstatymo 51 straipsnio 2 dalies 7 punktas, Taisyklių 26 punktas, Aprašo 7 punktas). Tad, kokiu teisiniu pagrindu UAB „Vilniaus elektra“ apriboja vartotojo teises teikti pretenzijas dėl sąskaitos, neaišku. Pabrėžtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 34 ir 34¹ straipsnių nuostatomis, vartotojas, manantis, kad jo teisės galimai buvo pažeistos, turi teisę raštu kreiptis į paslaugų teikėją bei reikšti pretenzijas. Taip pat, minimame įstatyme įtvirtinta, kad tarp vartotojo ir paslaugų teikėjo kilęs ginčas sprendžiamas Vartotojų teisių apsaugos įstatymo nustatyta tvarka. Pagal Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 21 straipsnio 1 dalį, vartotojas, manantis, kad verslininkas pažeidė jo teises ar teisėtus interesus, susijusius su vartojimo sutartimi, pirmiausia privalo raštu kreiptis į paslaugos teikėją ir nurodyti savo reikalavimus, išskyrus atvejus, kai vartotojas tiesiogiai kreipiasi į teismą. Vartotojas privalo kreiptis į paslaugų teikėją ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią vartotojas sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. Taigi, vartotojas dėl pateikto mokėjimo dokumento ir jame nurodytos informacijos teisingumo į tiekėją gali kreiptis per 3 mėnesius nuo tos dienos, kurią sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. Ši jo teisė sutartimi negali būti apribota. Nagrinėjamu atveju, Sutarties bendrosios dalies 5.1.7 ir 7.2 punktuose įtvirtinant sąlygas, remiantis kuriomis bus laikoma, kad vartotojas neturi pretenzijų paslaugų teikėjui dėl pateiktos sąskaitos, jeigu neinformuoja tiekėjo apie tai per 3 darbo dienas, yra apribojamos vartotojo teisės, susijusios su UAB „Vilniaus elektra“, kai ši visiškai ar iš dalies neįvykdo ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus.

11. Sutarties bendrosios dalies 5.1.8 punkte įtvirtinta vartotojo pareiga *„atlikti mokėjimą pagal 1 (vieno) mėnesio vidutinį suvartojimą, tuo atveju, jei Klientas negauna sąskaitos Sutartyje nustatyta tvarka“*.

Vadovaujantis Aprašo 32 punktu, jeigu sutartyje nenustatyta kitaip, vartotojas atsiskaito už per ataskaitinį laikotarpį patiektą elektros energijos kiekį, nustatytą pagal elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenis, kurie yra užfiksuoti ir deklaruoti tiekėjui ne vėliau kaip paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną. Aprašo nustatytais atvejais ir tvarka faktiškai vartotojui patiektas elektros energijos kiekis nustatomas įvertinus vidutinį vartotojo elektros energijos suvartojimą. Pagal Aprašo 33 punktą, vartotojui nevykdant pareigos sutartyje nustatytą ataskaitinių laikotarpių dažnumu deklaruoti tiekėjui elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenis ar nuotolinio duomenų nuskaitymo įrenginių gedimo

atveju, elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenų nebuvimo laikotarpiu nepriklausomas tiekėjas išrašo mokėjimo dokumentą su vidutiniu vartotojo suvartojamu elektros energijos kiekiu. Elektros apskaitos prietaisų rodmenys gali būti apskaičiuojami pagal vidutinį vartotojo objekto elektros energijos suvartojimą, kai vartotojas, kuriam elektros energijos tiekimą užtikrina visuomeninis tiekėjas, nevykdo rodmenų deklaravimo pareigos. Panaši nuostata yra numatyta ir Taisyklių 105.6 papunktyje, numatančiame, jog elektros energijos suvartojimą elektros apskaitos prietaisų rodmenys yra apskaičiuojami pagal vidutinį vartotojo objekto elektros energijos suvartojimą, kai vartotojus nevykdo pareigos deklaruoti operatoriui ir (ar) nepriklausomam tiekėjui (garantinio tiekimo atveju – garantiniam elektros energijos tiekėjui) elektros apskaitos prietaisų rodmenis arba nuotolinio duomenų nuskaitymo įrenginių gedimo atveju, kai operatorius negali nuotoliniu būdu nuskaityti elektros apskaitos prietaisų rodmenų; operatorius gali apskaičiuoti elektros apskaitos prietaisų rodmenis pagal vidutinį vartotojo objekto elektros energijos suvartojimą, kai vartotojas, kuriam elektros energijos tiekimą užtikrina visuomeninis tiekėjas, nevykdo elektros apskaitos prietaisų rodmenų deklaravimo pareigos.

Taigi, pagal aptartą reglamentavimą, pareiga vartotojui apmokėti už tiekėjo suteiktas elektros energijos persiuntimo paslaugas pagal vidutinį vartotojo suvartojimą atsiranda Apraše ir Taisyklėse numatytais atvejais, t. y., vartotojui nevykdant pareigos sutartyje nustatytų ataskaitinių laikotarpių dažnumu deklaruoti tiekėjui elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenis arba nuotolinio duomenų nuskaitymo įrenginių gedimo atveju. Tačiau vadovaujantis Sutarties bendrosios dalies 5.1.8 punktu, darytina išvada, jog vartotojas yra įpareigojamas sumokėti už suteiktas paslaugas pagal 1 mėnesio vidutinį suvartojimą ir tais atvejais, jei vartotojas negavo sąskaitos. Pastebėtina, kad situacijos, kuomet vartotojas negaus laiku sąskaitos gali susiklostyti ir dėl paslaugų teikėjo kaltės, tačiau iš Sutarties bendrosios dalies 5.1.8 punkto formuluotės nėra aišku, ar minimu atveju, vartotojas bus įpareigojamas sumokėti pagal vidutinį suvartojimą, nors faktiškai neigiamos pasekmės jam kils dėl UAB „Vilniaus elektra“ netinkamo sutartinių įsipareigojimų vykdymo – ne laiku pateiktų mokėjimo dokumentų.

Atkreiptinas dėmesys, kad tiek Aprašas (38 punktas), tiek Taisyklės (112 punktas) suteikia teisę vartotojui už patiektą elektros energiją, suteiktas elektros energijos persiuntimo ir kitas su tuo susijusias paslaugas atsiskaityti ir nesant atskiro mokėjimo dokumento. Tokiu atveju buitinis vartotojas įmokas priimančiai įstaigai privalo nurodyti jam suteiktą vartotojo kodą ir tikslius elektros apskaitos prietaisų rodmenis ar mokėtiną sumą arba tik vartotojo kodą (jeigu įmokas priimanti įstaiga turi galimybę mokėtiną sumą apskaičiuoti pati). Taigi, vartotojas vadovaujantis minėtomis Aprašo ir Taisyklių nuostatomis turi teisę atsiskaityti už elektros energiją, elektros energijos persiuntimo ir kitas su tuo susijusias paslaugas ir nesant mokėjimo dokumento, tačiau pažymėtina, kad tai yra vartotojo teisė, o ne pareiga. Teisės aktai neįpareigoja vartotojo atsiskaityti kitu būdu nei pagal gautą mokėjimo dokumentą, jei vartotojas negauna sąskaitos laiku, be to, teisės aktai neįpareigoja vartotojo apskaičiuoti jo vidutinio elektros suvartojimo ir atsiskaityti pagal vidutinį mėnesio elektros suvartojimą. Pažymėtina, kad pagal Aprašo 3 punkto nuostatą sutarties šalims draudžiama nustatyti tokias sutarties sąlygas, kurios pablogintų vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai. Vadovaujantis kasacinio teismo praktika, jeigu sutartyje nustatomomis sąlygomis iš esmės nukrypstama nuo įstatymo nustatytų sutarčių sąlygų, atsiranda pagrindas konstatuoti esminį šalių teisių ir pareigų pusiausvyros pažeidimą vartotojo nenaudai.

Atsižvelgiant į tai, Sutarties bendrosios dalies 5.1.8 punkte įtvirtinta sąlyga, pagal kurią, vartotojui negavus mokėjimo dokumento ne dėl jo kaltės, vartotojas įpareigojamas atsiskaityti su tiekėju pagal vidutinį suvartojimą, atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 16 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y., Sutarties bendrosios dalies 5.1.8 punktu vartotojas įpareigojamas įvykdyti visus įsipareigojimus verslininkui net ir tuo atveju, kai šis neįvykdo savųjų arba nevisiškai juos įvykdo.

12. Sutarties bendrosios dalies 5.3.4 punkte įtvirtinta, kad „<...> *Sąskaitos apmokėjimo diena yra diena, kurią visa sąskaitoje nurodyta suma gaunama į Tiekėjo banko sąskaitą <...>*“.

Aukščiau nurodyta Sutarties bendrųjų sąlygų nuostata nustatoma, kad vartotojo sumokėta kaina bus laikoma sumokėta tą dieną, kurią lėšos įskaitomos į UAB „Vilniaus elektra“ sąskaitą, iš

esmės reiškia rizikos perkėlimą vartotojui už pačios UAB „Vilniaus elektra“ pasirinkto banko veiksmus. Pažymėtina, kad mokėjimo sandoryje paprastai dalyvauja keturios šalys: pervedimo siuntėjas (atliekantis mokėjimą klientas), siuntėjo bankas, pervedimo gavėjas (mokėjimą gaunantis klientas) ir gavėjo bankas. Pagal Civilinio kodekso 6.933 straipsnio 1 dalį, bankas, priėmęs mokėjimo pavedimą, privalo pervesti jame nurodytą pinigų sumą į gavėjo banką, kad ją įskaitytų į pavedime nurodyto asmens sąskaitą per šio kodekso 6.931 straipsnio 1 dalyje nurodytą terminą. Taigi, iš to galima daryti išvadą, kad lėšų įskaitymas į UAB „Vilniaus elektra“ sąskaitą priklauso ne tik nuo vartotojo veiksmų, bet ir nuo jo ir pačios UAB „Vilniaus elektra“ pasirinkto banko. Tokiu būdu, nustatant, kad kaina bus laikoma sumokėta, tik tuomet, kai lėšos bus įskaitomos į UAB „Vilniaus elektra“ sąskaitą, reiškia, kad vartotojui perkeliama atsakomybė atsakyti už UAB „Vilniaus elektra“ pasirinkto banko veiksmus, jei pastarasis dėl kokių nors priežasčių tokio mokėjimo neįskaitytų. Atsižvelgiant tai, kas išdėstyta, Sutarties bendrųjų sąlygų 5.3.4 punkte įtvirtinta sąlyga, numatanti, kad vartotojas laikomas atsiskaičiusiu tą dieną, kai lėšos įskaitomos į paslaugų teikėjo sąskaitą, pažeidžiama sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai ir vartotojo, kaip ekonomiškai silpnesnės sutarties šalies, teisės ir teisėti interesai.

13. Sutarties bendrosios dalies 5.3.11 punkte įtvirtinta vartotojo pareiga *„informuoti Tiekėją raštu ne vėliau kaip per 10 (dešimt) kalendorinių dienų apie visus savo adresu, el. pašto pasikeitimus arba apie kitas Sutarties vykdymui svarbias detales“*.

Sutarties bendrosios dalies 5.3.11 punkte įtvirtinama vartotojo pareiga per 10 kalendorinių dienų informuoti tiekėją apie kontaktinių duomenų (adreso, elektroninio pašto) pasikeitimą ar kitas Sutarties vykdymui svarbias detales. Tačiau vadovaujantis Aprašo 24 punktu, pakeitusi rekvizitus sutarties šalis apie pasikeitimus privalo pranešti kitai sutarties šaliai ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo pasikeitimo dienos. Aukščiau aptariamas Sutarties bendrosios dalies 5.3.11 punkto sąlyga nustato trumpesnę pranešimo apie pasikeitusius vartotojo kontaktinius duomenis, terminą, taip pablogindama vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai. Taigi, aukščiau nurodyta Sutarties bendrosios dalies 5.3.11 punkte įtvirtinta nuostata neatitinka teisinio reglamentavimo ir tokiu būdu pažeidžia vartotojo teises ir interesus.

14. Sutarties bendrosios dalies 10.2.2 punkte įtvirtinta sutarties sudarymo tvarka, numatant, jog sutartis gali būti sudaryta *„elektroninėmis ryšio priemonėmis: <...> telefonu, įrašius telefoninį pokalbį, kurio metu Klientas yra informuojamas apie visas esmines sąlygas“*.

Minimame Sutarties punkte įtvirtinama nuotolinės sutarties sudarymo, naudojant ryšio priemonę – telefoną, tvarka, nurodant, jog sutartis gali būti sudaroma telefonu, įrašius telefoninį pokalbį, kurio metu vartotojas yra informuojamas apie esmines sąlygas.

Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio kodekso 6.228⁸ straipsnyje įtvirtinama nuotolinės sutarties sudarymo tvarka. Minėto straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad sudarydamas nuotolinę sutartį, verslininkas privalo suteikti vartotojui šio kodekso 6.228⁷ straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją aiškia ir suprantama kalba arba sudaryti sąlygas vartotojui tinkamai susipažinti su ta informacija, atsižvelgdamas į naudojamas ryšio priemones. Patvariojoje laikmenoje pateikiama informacija turi būti įskaitoma. Jeigu nuotolinė sutartis sudaroma ryšio priemonėmis, kurias naudojant nėra pakankamai vietos ar laiko informacijai pateikti, verslininkas prieš sutarties sudarymą privalo šiomis priemonėmis pateikti bent Civilinio kodekso 6.228⁷ straipsnio 1 dalies 1, 2, 4, 7 ir 13 punktuose nurodytą informaciją. Kitą Civilinio kodekso 6.228⁷ straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją verslininkas privalo pateikti vartotojui, kaip nustatyta Civilinio kodekso 6.228⁸ straipsnio 2 dalyje (Civilinio kodekso 6.228⁸ straipsnio 4 dalis). Verslininkas, kuris skambina vartotojui telefonu siekdamas sudaryti nuotolinę sutartį, pokalbio su vartotoju pradžioje privalo atskleisti savo tapatybę (vardą ir pavardę ar pavadinimą) ir, jeigu reikalinga, asmens, kurio vardu jis skambina, tapatybę (vardą ir pavardę ar pavadinimą) ir nurodyti komercinį šio pokalbio tikslą. Jeigu šiuo atveju vartotojas sutinka sudaryti nuotolinę sutartį, verslininkas privalo patvirtinti pasiūlymą vartotojui patvariojoje laikmenoje. Nuotolinė sutartis laikoma sudaryta, kai vartotojas pasirašo pasiūlymą arba išsiunčia verslininkui savo rašytinį sutikimą (Civilinio kodekso 6.228⁸ straipsnio 5 dalis). Taigi, vadovaujantis aptartu reglamentavimu, sudarant sutartį naudojant ryšio priemonę, vartotojui turi būti atskleistos ne tik esminės sutarties sąlygos, tačiau ir Civilinio kodekso 6.228⁷ straipsnio 1 dalyje

nurodyta informacija, o vartotojo sutikimas sudaryti nuotolinę sutartį turi būti išreikštas raštu. Tokiu būdu, darytina išvada, kad Sutarties bendrosios dalies 10.2.2 punkte įtvirtinta nuotolinės sutarties sudarymo tvarka ta apimtimi, kuria įtvirtinama, jog sutartis bus laikoma sudaryta elektroninėmis ryšio priemonėmis, t. y., telefoninio pokalbio metu vartotoją informavus apie esmines sąlygas bei įrašius tokį pokalbį, neatitinka aukščiau aptarto teisinio reguliavimo bei tokiu būdu pažeidžia silpnesnės sutarties šalies – vartotojo teises ir interesus.

15. Sutarties bendrosios dalies 9.5.1 punkte įtvirtinta vartotojo pareiga grąžinti UAB „Vilniaus elektra“ atitinkamos nuolaidos gautą naudą, jeigu „<...> Tiekėjas turėjo nutraukti Sutartį anksčiau nei šis laikotarpis pasibaigė (neterminuotos sutarties atveju bet kada nutraukus sutartį be Tiekėjo kaltės)“.

Vertinant Sutarties bendrosios dalies 9.5.1 punktą, įtvirtinanti pareigą vartotojui sumokėti netesybas, t. y., grąžinti bendrovės suteiktos nuolaidos gautą naudą tiekėjui nutraukus Sutartį anksčiau, nei pasibaigė Sutarties galiojimo terminas, nesažiningų sąlygų taikymo požiūriu, atkreiptinas dėmesys į tai, kad minimame Sutarties punkte nėra detalizuota, dėl kieno kaltės, dėl kokių priežasčių nutraukus Sutartį anksčiau termino, vartotojas bus įpareigotas sumokėti bendrovei netesybas, kurios, vadovaujantis Sutarties 9 punktu, yra lygios vartotojo suteiktų nuolaidų dydžiui. Pagal minėto punkto formuluotę nėra aišku, ar vartotojas netesybas turės sumokėti ir tuo atveju, kai Sutartis anksčiau termino bus nutraukta UAB „Vilniaus elektra“ vienašališkai, nesant vartotojo kaltės, pavyzdžiui, kai bendrovė negalės užtikrinti tinkamo sutartinių įsipareigojimų vykdymo. Pažymėtina, jog tuo atveju, kai Sutartis nutraukiama nesant vartotojo kaltės, vartotojas dėl to neturėtų patirti jokių neigiamų pasekmių ir tokiu atveju jis neturi atlyginti UAB „Vilniaus elektra“ netesybų, tačiau turi sumokėti už faktiškai patiektą elektros energiją.

Pasisakant dėl Sutarties bendrosios dalies 9.5.1 punkte įtvirtinto vartotojo įpareigojimo grąžinti vartotojui bendrovės nuolaidomis suteiktas naudas, atkreiptinas dėmesys į tai, kad nei šiame, nei kituose Sutarties punktuose nėra numatyta nuolaidų teikimo tvarka ir nuolaidų suteikimo momentas. Be kita ko, atkreiptinas dėmesys, jog vadovaujantis civilinių santykių subjektų teisinio apibrėžtumo ir teisėtų lūkesčių principais, verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, sutartyje įtvirtintos nuostatos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, kadangi jos nustato šalių teises, pareigas, atsakomybę ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Sutarties bendrosios dalies 9.5.1 punktas iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

16. Sutarties bendrosios dalies 10.5 punkte įtvirtinta, kad „Tiekėjas turi teisę nutraukti sutartį vienašališkai informavęs vartotoją prieš 30 dienų“.

Sutarties 10.6 punkte įtvirtinta, kad „Klientui vėluojant apmokėti už Elektros energiją daugiau kaip 40 dienas, Tiekėjas gali vienašališkai apriboti ir / arba nutraukti Elektros energijos tiekimą <...>“.

Sutarties 10.5 punkte numatyta UAB „Vilniaus elektra“ teisė vienašališkai nutraukti Sutartį, įspėjus apie tai vartotoją prieš 30 dienų, nedetalizuojant pagrindų, kuriems esant bendrovė įgis tokią teisę, tokiu būdu, iš minimo punkto formuluotės nėra aišku, ar teise vienašališkai nutraukti Sutartį tiekėjas galės pasinaudoti savo nuožiūra visais atvejais, nepriklausomai nuo priežasčių, t. y. nesant objektyvių Taisyklėse, Apraše bei kituose teisės aktuose numatytų pagrindų.

Pažymėtina, jog Aprašo 21.1-21.3 papunkčiuose iš esmės įtvirtinamas baigtinis sąrašas atvejų, kuomet nepriklausomas elektros energijos tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį: tais atvejais, kai elektros energijos tiekimas ir (ar) elektros energijos persiuntimas buvo nutrauktas dėl vartotojo kaltės ir neatstatytas ilgiau nei 6 mėnesius arba jei vartotojas padaro kitokį esminį sutarties pažeidimą, turi teisę nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį vienašališkai, apie tai ne vėliau kaip prieš 30 kalendorinių dienų įspėjęs vartotoją elektroninio pašto ir jo buvimo vietos adresu (kai tokius duomenis vartotojas nurodė sutarties sudarymo metu) arba objekto adresu ar kitu tiekėjo prieinamu adresu, nustatytu Taisyklių 5 punkte nurodyta tvarka, jei sutarties sudarymo metu vartotojas šių duomenų nenurodė arba nurodė netikslius duomenis. Jei tiekėjo informacija vartotojo nepasiekia šiame punkte nurodytais būdais, informacija apie būsimą sutarties nutraukimą skelbiama viešai tiekėjo interneto svetainėje nurodant tiekėjo suteiktą vartotojo kodą, objekto numerį, elektros

energijos vartojimo būseną, sutarties nutraukimo datą (Aprašo 21.1 papunktis); jei vartotojas tiekėjui pateikia raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis, jei jomis galima tinkamai identifikuoti asmenį, pranešimą, kuriame nurodo, kad per ateinančius 6 mėnesius pašalins priežastį, dėl kurios jam buvo nutrauktas elektros energijos tiekimas, persiuntimas ir kitų su tuo susijusių paslaugų tiekimas, bei pradės vartoti elektros energiją, tokiu atveju tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį, jeigu elektros energijos tiekimas, persiuntimas ir kitų su tuo susijusių paslaugų teikimas buvo nutrauktas dėl vartotojo kaltės ir neatkurtas ilgiau nei 12 mėnesių (Aprašo 21.2 papunktis); tais atvejais, kai vartotojas 36 mėnesius iš eilės nevartoja elektros energijos, turi teisę nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį vienašališkai, apie tai ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius įspėjęs vartotoją elektroninio pašto ir jo buvimo vietos adresu (kai tokius duomenis vartotojas nurodė sutarties sudarymo metu) arba objekto adresu ar kitu tiekėjo prieinamu adresu, nustatytu Taisyklių 5 punkte nurodyta tvarka, jei sutarties sudarymo metu vartotojas šių duomenų nenurodė arba nurodė netikslius duomenis. Jei tiekėjo informacija vartotojo nepasiekia šiame punkte nurodytais būdais, informacija apie būsimą sutarties nutraukimą skelbiama viešai tiekėjo interneto svetainėje nurodant tiekėjo suteiktą vartotojo kodą, objekto numerį, elektros energijos vartojimo būseną, sutarties nutraukimo datą (Aprašo 21.3 papunktis).

Vertinant Sutarties bendrosios dalies 10.6 punkte įtvirtintą UAB „Vilniaus elektra“ teisę vienašališkai apriboti ir / arba nutraukti elektros energijos tiekimą vartotojui vėluojant apmokėti už Elektros energiją daugiau kaip 40 dienų, atkreiptinas dėmesys į Elektros energetikos įstatymo 46 straipsnio 3 dalį, kurioje įtvirtinta nepriklausomo elektros energijos tiekėjo pareiga prieš sudarant arba nutraukiant elektros energijos pirkimo–pardavimo arba elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutartį su vartotoju, privalo prieš 3 savaites apie tai raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis pranešti tinklų operatoriui, prie kurio valdomų tinklų yra prijungti vartotojo įrenginiai. Šioje dalyje nustatytais terminais ir būdais nepriklausomas tiekėjas taip pat privalo informuoti vartotoją apie planuojamą sutarties su juo nutraukimą. Taigi, UAB „Vilniaus elektra“ visais atvejais privalo prieš 3 savaites iki numatomo Sutarties nutraukimo informuoti vartotoją apie planuojamą Sutarties nutraukimą, tačiau iš Sutarties bendrosios dalies 10.6 punkto formuluotės nėra aišku, ar tiekėjas, nusprendęs nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį, įgyvendins Elektros energetikos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą pareigą informuoti vartotoją apie numatomą Sutarties nutraukimą, taip pat, nėra aišku, kokių būdu ir kokia tvarka vartotojas apie tai bus informuojamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas vartojimo sutarties sąlygų atitikties sąžiningumo kriterijams aspektų yra vertinimas, ar jos yra skaidrios, t. y. ar sutarties sąlygos yra aiškios ir suprantamos vartotojui, ir, ar paslaugų teikėjas pateikė vartotojui visą sutarčiai sudaryti reikšmingą informaciją. Neskaidrios sutarties sąlygos negali būti laikomos sąžiningomis, nes vartotojas, kuris nesupranta sutarties sąlygų ar neturi visos apsisprendimui reikšmingos informacijos, negali priimti tinkamo sprendimo. Reikalavimas, kad vartojimo sutarčių sąlygos būtų rašomos aiškiai, suprantama kalba ir vartotojui faktiškai būtų suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, įtvirtintas 1993 m. balandžio 5 d. ES Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais preambulėje (preambulės 22 pastraipa) bei įgyvendintas nacionaliniame lygmenyje (Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje 6 dalyje) nustatant, kad bet kuri vartojimo sutarties rašytinė sąlyga turi būti išreikšta aiškiai ir suprantamai. UAB „Vilniaus elektra“, kaip verslininkui, keliami didesni reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui. UAB „Vilniaus elektra“ tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą akcentuota, kad verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, jo pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, o įtrauktos į sudarytą sutartį, jos tampa sudėtine sutarties dalimi.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Sutarties bendrosios dalies 10.5 punkte įtvirtinta sąlyga, nedetalizuojanti priežasčių ir pagrindų, kuriems esant, nepriklausomas elektros energijos tiekėjas galėtų realizuoti vienašališką Sutarties nutraukimo teisę bei Sutarties bendrosios dalies 10.6 punkte įtvirtinta sąlyga, nenumatanti, kaip ir kokių būdu vartotojas bus informuojamas apie numatomą

Sutarties nutraukimą, neatitinka sutarčių sąlygų aiškumo ir skaidrumo reikalavimų ir tokiu būdu iš esmės pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai bei vartotojo teises ir interesus.

Komisija, vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu, n u t a r i a :

1. Pripažinti, kad Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Sutarties pakeitimai“ įtvirtinta sąlyga „Klientas sutinka, kad Tiekėjas turi teisę vienašališkai keisti Sutarties sąlygas, taisykles, Įkainius (įskaitant bet neapsiribojant Standartinius įkainius, Specialius įkainius su nuolaida it t.t.). Klientas patvirtinta, kad atleidžia Tiekėją nuo pareigos Klientą informuoti asmeniškai apie Bendrosios Sutarties sąlygų ir Sutarties pakeitimus“, Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Mokėjimo informacijos gavimo būdas“ įtvirtinta sąlyga „Kliento el. pašto adresu nurodytu Sutartyje ir www.vilniauselektra.lt savitarnos svetainėje. Sąskaita laikoma gauta kitą darbo dieną nuo jos išsiuntimo šiame punkte nurodytu el. pašto adresu arba įkėlimu į www.vilniauselektra.lt savitarnos sistemą“, Sutarties specialiosios dalies skiltyje „Sutarties nutraukimas“ įtvirtinta sąlyga „Klientas, norėdamas nutraukti Sutartį, privalo informuoti Tiekėją prieš 60 dienų“ Sutarties specialiojoje dalyje įtvirtintos sąlygos „Tiekėjo Elektros energijos Standartiniai įkainiai Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM“, „Tiekėjo Elektros energijos Specialus įkainis su nuolaida, Sutarties pasirašymo metu, Eur be PVM“, „Tiekėjo taikoma Elektros energijos įkainio Nuolaida, Eur be PVM“, Sutarties specialiosios dalies skilties „Delspinigiai už vėluojančius mokėjimus“ įtvirtinta sąlyga „Skaičiuojami 0,2 % delspinigiai už kiekvieną uždelstą dieną“, Sutarties bendrosios dalies 3.1, 3.5, 4.1, 4.3, 5.2.1, 5.3.4, 5.3.1, 9.5.1, 9.8, 10.2.2, 10.4, 10.5 ir 10.6 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies bendrąjį vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. iš esmės pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

2. Pripažinti, kad Sutarties bendrosios dalies 5.1.8 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 16 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y., vartotojas įpareigojamas įvykdyti visus įsipareigojimus verslininkui net ir tuo atveju, kai šis neįvykdo savųjų arba nevisiškai juos įvykdo.

3. Pripažinti, kad Sutarties bendrosios dalies 5.1.7 ir 7.2 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 2 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. panaikina arba apriboja vartotojo teises, susijusias su pardavėju, paslaugų teikėju tuo atveju, kai pardavėjas ar paslaugų teikėjas visiškai ar iš dalies neįvykdo, ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus.

Komisijos pirmininkė

Neringa Ulbaitė